УДК 574.52+574.51 **Бушманова К.Є.**

АНАЛІЗ ТРАНСФОРМАЦІЇ ПРИРОДНИХ ПРОЦЕСІВ НА ТЕРИТОРІЇ РОЗТАШУВАННЯ КАХОВСЬКОГО ВОДОСХОВИЩА

Стаття присвячена аналізу природних процесів які відбувались на території діє з1956 по2023 роки існувало Каховське водосховище..

Ключові слова: Каховське водосховище, , річка Дніпро, заплава,плавні.

The article is devoted to the analysis of natural processes that took place in the territory where the Kakhov reservoir existed from 1956 to 2023.

Key words: Kakhov reservoir, , Dnipro river, floodplain, floodplain.

. **Постановка проблеми.** Трагедія, яка відбулась в наслідок руйнування російськими окупантами Каховського водосховища,поставила питання про подальше використання цієї території. Висловлюється багато думок по подальшому напрямку використання цієї території. В цілому всі прогнози і пропозиції зводяться до трьох напрямків: не відновлювати, відновлювати і будувати новий варіант водосховища. При цьому наводяться аргументи на користь того чи іншого варіанту. В переважній більшості які направлені на негативний вплив Каховського водосховища на природне середовище. При цьому раніш існувавши умови розвитку території не враховуються. А вони були зовсім не однозначно позитивними. Тому для всебічного , аргументованого обґрунтування напрямку використання цієї території треба дослідити напрямки розвитку природний процесів на ційтериторії які існували раніше, визначивши позитивні і негативні риси цих процесів. Тому дослідження трансформації природних процесів на ций території ми вважаємо актуальним.

Аналіз попередніх досліджень і публікацій. При оцінці наслідків того чи іншого варіанту відновлення території колишнього Каховського водосховища, більшість дослідників розглядає лише два варіанти існування цієї території, а саме до будівлі гідровузла і з гідровузлом. Насправді ж потрібно розглядати більшу кількість періодів розвитку цієї території під впливом природних і антропогенних факторів, а саме: до будівлі греблі Дніпрогесу, між будівлею греблі Дніпрогесу і будівлею греблі Каховського водосховища, період існування Каховського водосховища і період який почався після руйнації водосховища

Постановка завдання. Метою статі є аналіз процесів які відбувались на території Каховського водосховища в різні періоди природного існування і господарського використання цієї території.

Завдання дослідження полягає в визначенні періодів в розвитку цієї території і аналізі напрямків розвитку природних і штучних процесів на цій на протязі цих періодів.

Об’єкт дослідження.Територія в північній частин пониззя Дніпра на якій розташовувалось Каховське водосховище.

Предмет дослідження. Трансформація природних умов на території розташування Каховського водосховища в різні часові періоди і різне господарське використання.

Виклад основного матеріалу. Територія долини Дніпра між сучасними Запоріжжям і Новою Каховкою має давню історію освоєння і дослідження [1] який як вже відзначалось вище ми пропонуємо поділяти на чотири періоди.

Перший період можна позначити як період відсутності впливу антропогенного фактору на природні процеси існування і розвитку цієї території. Значні і тривалі соціальні процеси майже не оказували впливу на розвиток природних процесів

Слід зазначити що в геоморфологічному відношенні [2] ця територія займає три тераси річкової долини в північній частині пониззя Дніпра – заплавну, першу і другу надзаплавні. Тобто це типові плавні для яких характерним е природні процеси:

- весняних повеней і літньої межені;
- формування основного русла (інколи двох), великої кількісті проток, ериків, заток., утворення озер в зниженнях рельєфу, стариць
- акумуляція наносів, утворення підвищених територій;
- утворення перезволожених територій і болот;
- значний розвиток рослинності (трав'яна, кущи, дерева.

Таке природне середовище сприяло розвитку флори і фауни, яка забезпечувала їжу і виступала в якості товару на інших ринках.

Щорічні повені тривалістю з другої декади квітня по першу декаду червня сприяли, після їх сходу накопиченню значної кількості поживних речовини в ґрунтах [3]. Це сприяло розвитку присадибного господарства.

Підводячи результати аналізу першого періоду (природному, майже без антропогенного впливу на природні процеси) ми можемо зазначити що територія знаходилась під впливом природних процесів. Ці процеси носять сезонних характер і мають як негативні, так позитивні риси. Слід зазначити, що на при кінці цього періоду (або визначивши його як окремий) посилюється антропогенний тиск завдяки якому значно зменшується кількість рослинності особливо дерев цінних порід і значно зменшуються рибні запаси. Але багаторічні природні процеси не зазнають змін.

Наступний період починається з побудови греблі Дніпрогесу. Ця подія переважно вплинула на гідрологічний режим в пониззі Дніпра. Наявність водосховища дозволила штучно регулювати гідрологічний режим, особливо в періоди літньої межені. Крім того покращились умови судноплавства. З'явилась можливість промислового і господарського водозабезпечення.

Зміни гідрологічних умов сприяли значно більший досяжності цієї території для різних досліджень. Проведені в цей час геологічні, геоморфологічні і грунтові дослідження сприяли під час розробки наступних проектів використання цієї території [2].

Слід зазначити що в цей період була чудова можливість провести археологічні дослідження,але в наслідок різних причин такі дослідження майже не проводились і були втрачені значні історичні артефакти.

В цілому для цього періоду характерним є незначний вплив антропогенного фактору і значний розвиток досліджень природних умов і явищ.

З 1956 року починається наступний період розвитку цієї території якій кардинально відрізняється від попередніх.

По перше будується гребня і утворюється на цій території водосховище, яке починає оказувати значний вплив на прилеглі території. Причому цей вплив охоплює тисячі кв. км прилеглих територій. Це відбувається завдяки наступним процесам.

-затопленні водами водосховища долини Дніпра;

-будовою Північно-Кримського, Каховського магістральних каналів, декількох великих зрошувальних систем;

-будовою водозаборів промислового і господарського водопостачання для окремих виробництв і населених пунктів;

-впливом на східну частину причорноморського артезіанського басейну, що призвело до змін в водопостачанні та водозабезпеченості;

виникнення нової циркуляції повітряних мас – бризової, що вплинуло на мікрокліматичні характеристики;

-зніни гідрологічного режиму пониззя Дніпра [4].

В цілому цей період розвитку території можна визначити як період глобальних змін в природних процесах на цій території. Якщо в попередні періоди дослідження і впливи обмежувались долиною Дніпра, то на протязі цього періоду вплив розповсюджується на нову гідрографічну систему Нижнього Дніпра [5].

На підставі виконаної роботи можна зробити висновки, що для цієї території були періоди різного ступеня розвитку і це треба враховувати при розробці проектів ліквідації наслідків руйнування греблі водосховища.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Петроченко В. І. Природа Запорізького краю: довідник — Запоріжжя: Поліграф, 2009. — 200 с.
2. Бондарч у к В. Г. Геоморфологія УРСР. Вид. «Радянська школа», К., 1949%20УРСР%20(Геологічний%20розвиток%20рельєфу%20УРСР,%201949).pdf
3. Цись П.М. Геоморфологія УССР Видавництва Львівського університету 1962%20УРСР%20 (Цись%20М.П.,%201962).pd
4. . Коротка історія освоєння Дніпра // Яцик А. В., Яковлєв Є. О., Осадчук В. О. До питання щодо спуску Київського водосховища / За ред. А. В. Яцика. — К. :2016
5. Суббасейн Дніпра://davr.gov.ua/fls18/lowerdnipro_summary_23072020.pdf

Науковий керівник кандидат географічних наук, доцент Котовський І.М.